

Datatilsynet

Forsvarets Forskningsinstitutt
Postboks 25
2027 KJELLER

Deres referanse

Vår referanse
15/00100-2/EOL

Dato
30.04.2015

Konsesjon til å behandle personopplysninger - forskning - Norske fremmedkrigere i Syria/Irak og årsaken bak deres radikalisering - Forsvarets forskningsinstitutt

Datatilsynet viser til Deres søknad av 29. januar 2015 om konsesjon til å behandle personopplysninger i forbindelse med et forskningsprosjekt om fremmedkrigere.

Faktiske opplysninger om prosjektet

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) planlegger en forskningsstudie som tar sikte på å belyse hvorfor enkelte personer radikaliseres og blir fremmedkrigere. For å få til dette er det ønskelig å beskrive fremmedkrigerne og identifisere mønster med hensyn til bakgrunn, motivasjon og rekrutteringsprosesser. Prosjektet skal samle opplysninger om norske fremmedkrigere fra åpne kilder som er tilgjengelige og søkbare på internett. Eksempler på slike kilder er nettaviser, bøker, artikler, åpne sosiale medier, etc.

Utvalget består av personer som er muslimer og enten

- 1) selv har valgt offentlighet gjennom medieintervju, pressekonferanser, opptreden i propagandavideoer, etc. eller
- 2) er dømt i straffesaker eller
- 3) med skjellig grunn kan mistenkes for å ha involvert seg i kamp for, eller våpentrening med, ikke-statlige militære aktører

FFI anslår at dette vil dreie seg om ca 50 personer.

I tillegg til opplysning om at vedkommende er muslim og fremmedkriger skal det registreres følgende opplysninger:

Navn, kjønn, fødselsår, bosted, oppvekststed, opprinnelsesland, etnisk bakgrunn, sosial bakgrunn, utdanning, yrke, kriminell bakgrunn, personlige kriser, opplevelser av rasisme og diskriminering, radikaliseringsforløp, motivasjon for å bli fremmedkriger, familierelasjoner (dersom vedkommende er i slekt med en annen fremmedkriger).

Postadresse:
Postboks 8177 Dep
0034 OSLO

Kontoradresse:
Tollbugt 3

Telefon:
22 39 69 00

Telefaks:
22 42 23 50

Org.nr:
974 761 467

Hjemmeside:
www.datatilsynet.no

Behandlingen av personopplysninger skal ikke baseres på samtykke. FFI søker konsesjon basert på personopplysningsloven §§ 8 d og 9 h.

Det fremgår ikke av søknaden om det er planlagt å informere de registrerte i samsvar med personopplysningsloven §§ 18 og 19, eller hva eventuelt unntak fra informasjonsplikten skal baseres på.

Tiltak som skal avhjelpe personvernulemper er:

- relevansvurdering ved innhenting av opplysninger (privat informasjon som ikke har relevans for problemstillingene i prosjektet skal ikke nedtegnes).
- personopplysninger fra ikke-åpne kilder skal ikke sammenstilles med informasjon fra åpne kilder
- skjerming av identitet i publikasjoner

Data skal innhentes og analyseres fortløpende. Det søkes om konsesjon med varighet til 01.06.2015.

Datatilsynets vurdering

Datatilsynet skal gjøre en vurdering av om den beskrevne behandlingen av personopplysninger i studien fyller vilkårene for å ha behandlingsgrunnlag i samsvar med søknaden.

Personkretsen det skal innhentes opplysninger om er liten (ca 50 personer). Etter hovedregelen ville det derfor være naturlig å innhente samtykke fra de registrerte.

Vi ser imidlertid av beskrivelsen av prosjektet at det er argumenter i retning av at de registrertes interesser er ivaretatt selv uten at det innhentes samtykke fra dem til denne registreringen. Mest vekt i denne retningen har det faktum at disse personene frivillig har stått frem og gjort kjent opplysninger som kan plassere den i kategorien fremmedkriger. Etter disse premissene ville også personopplysningsloven §§ 8 d og 9 d være et mer treffende behandlingsgrunnlag for studien. Etter denne bestemmelsen kan behandlingsansvarlig behandle opplysninger som den registrerte selv frivillig har gjort alminnelig kjent.

Når behandlingsansvarlig har valgt å søke konsesjon etter personopplysningsloven §§ 8 d og 9 h så skal Datatilsynet vurdere hvorvidt ulempe behandlingen av opplysninger i prosjektet medfører for de registrerte oppveies av hensynene som taler for behandlingen, jf. personopplysningsloven § 34 og § 9 h.

Vår vurdering består av en interesseavveining mellom samfunnets interesse i at behandlingen finner sted og ulempe for de inkluderte. Med ulempe i denne sammenheng menes at sensitive personopplysninger blir behandlet og sammenstilt med flere kilder uten samtykke fra den registrerte.

Det er argumentert for samfunnsnytt i søknaden, og Datatilsynet legger denne argumentasjonen til grunn i den videre vurderingen.

Vi har dessuten lagt til grunn at FFI har foretatt vurderinger av hvilke opplysninger som er nødvendige for formålet med studien, og at alle opplysningene som er nevnt i søknaden således er nødvendige. Vi presiserer at det ikke er tillatt å behandle flere opplysninger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet man har, jf. personopplysningsloven § 11. Dette gjelder også detaljgraden på opplysningene.

Det som gjør at prosjektet er å anse som konsesjonspliktig er at det skal behandles opplysninger om religion, etnisitet og straffbare handlinger. I dette prosjektet skal det imidlertid ikke behandles særskilt store mengder opplysninger, og FFI skal dessuten bruke åpne kilder slik at det meste av opplysninger er tilgjengeliggjort og publisert av den registrerte selv. Dette er momenter som taler for at personvernulempen ikke er spesielt stor.

Det som likevel aktualiserer personvernrettslige problemstillinger er prosjektets kontekst og at det må anses som lite forutsigbart for de registrerte at opplysninger publisert om dem sammenstilles med andre opplysninger og analyseres med tanke på å gi mer informasjon om vedkommende.

Prosjektets kontekst er forskning på norske fremmedkrigere utfra en hypotese om at disse
1) oftere enn fremmedkrigere fra andre land har en kriminell bakgrunn, og
2) har en motivasjon til å gjennomføre terrorhandlinger i Norge etter hjemkomst.

Denne konteksten betyr at opplysningene som samles inn i sum og analyse vil utgjøre sensitive personopplysninger. Regjeringens forslag om å kriminalisere det å involvere seg i kamp for, eller våpentrening med, ikke-statlige militære aktører gjør konteksten ytterligere sensitiv.

Når det gjelder manglende forutsigbarhet omkring videre behandling av publiserte personopplysninger har NESH i sin veileder «Etiske retningslinjer for forskning på Internett» trukket frem noen etiske betenkeligheter ved å bruke åpne kilder på internett til forskning som angår enkeltpersoner. NESH sier at forskeren må ta hensyn til at det kan være forskjell på hva en enkeltperson forstår som privat og hva som teknisk sett er offentlig tilgjengelig informasjon om vedkommendes bruk, kommunikasjon, produksjon og interaksjon.

For eksempel kan en person ha en forståelse av at en kommunikasjon er privat til tross for at den teknisk sett er tilgjengelig for enhver. En person kan også være inneforstått med at informasjonen er offentlig, men samtidig ha sterke reservasjoner mot at informasjonen blir brukt av andre i nye sammenhenger og kontekster, slik som forskning¹.

NESH trekker dessuten frem at samhandling i digitale fora (Twitter, Facebook, blogger etc.) har en flyktig karakter som skaper forventninger om at informasjonen er beskyttet. En forventning om beskyttelse kan gjøre at deltakerne blir villig til å dele personlig og sensitiv informasjon uten at de har ment at ytringene skulle spres videre eller forskes på².

---

¹ NESH, «Etiske retningslinjer for forskning på Internett», s. 5

² NESH, «Etiske retningslinjer for forskning på Internett», s. 7-8

NESH fastslår at forskere har et særlig ansvar for å ivareta de studerte personenes integritet. Særlig gjelder dette når forskningen gjør at informasjon sammenstilles og genererer nye, sensitive opplysninger om identifiserbare enkeltpersoner.

Vi vil i det videre se på hvilke tiltak som er beskrevet i søknaden og som kan bidra til å ivareta de registrertes integritet.

De tekniske tiltakene som er gjort i prosjektet for å sikre de innsamlede opplysningene medfører relativt god intern informasjonssikkerhet. Datasettet skal lagres på intern server ved FFI og kun navngitte personer tilknyttet forskergruppen skal gis tilgang til datasett som inneholder variabler som er særlig identifiserende eller særlig sensitive. Dette er vektlagt som tiltak som kan avhjelpe personvernulempen.

Varigheten av forskningsprosjekt har betydning fordi ulempene ved at personopplysninger behandles uten samtykke er mindre dersom et prosjekt er kortvarig enn hvis det er langvarig. Dette prosjektet har kort varighet, og vi har vektlagt dette som et tiltak som kan avhjelpe personvernulempen.

Det at det er lite forutsigbart for de registrerte at deres utsagn i sosiale medier og andre kanaler brukes til forskning er vektlagt i retning av en sterk interesse fra de registrertes side i å få kunnskap om at opplysningene brukes til forskning. At opplysningene skal brukes til et formål så vidt lagt unna det opprinnelige, og i tillegg er direkte identifiserbare, taler mot at samfunnsinteressen klart overstiger personverninteressen.

Datatilsynet skal, i samsvar med personopplysningsloven § 34, vurdere hvorvidt det er noen vilkår vi kan stille for gjennomføringen av prosjektet som er egnet til å avhjelpe personvernulempene i tilstrekkelig grad.

Slik vi ser det vil informasjon til de registrerte være egnet til å avhjelpe personvernulempen tilstrekkelig til at samfunnsinteressen klart overstiger personverninteressen. En plikt til å informere de registrerte gjelder uansett uavhengig av hva som er det rettslig grunnlaget for en behandling, jf personopplysningsloven §§ 18 og 19.

Unntak fra informasjonsplikten følger av personopplysningsloven § 20 andre ledd og § 23. Vi kan ikke se at noen av disse unntakene gjør seg gjeldende for studien slik den er beskrevet.

Vi forutsetter dermed at FFI oppfyller informasjonsplikten ovenfor de registrerte, jf. personopplysningsloven §§ 18 og 19. Når informasjonsplikten oppfylles vil prosjektet ha behandlingsgrunnlag i personopplysningsloven §§ 8 d og 9 h.

Vi legger til at vi ville komme til samme resultat ved vurdering av personopplysningsloven §§ 8 d og 9 d som rettslig grunnlag. Dette fordi vi uansett skal gjøre en vurdering etter personopplysningsloven § 34.

Konklusjon

Datatilsynet har vurdert søknaden og gir Dem med hjemmel i personopplysningsloven § 33, jf. § 34, konsesjon til å behandle personopplysninger til følgende formål:

Forskning om radikaliseringsprosesser og motivasjonsfaktorer knyttet til fremmedkrigere

Behandlingsansvarlig er Forsvarets forskningsinstitutt ved øverste leder. Gjennomføringen av det daglige ansvaret kan delegeres.

Konsesjonen er gitt under forutsetning av at behandlingen foretas i henhold til søknaden og de bestemmelser som følger av personopplysningsloven med forskrifter. Det forutsettes videre at Forsvarets forskningsinstitutt oppfyller sin informasjonsplikt ovenfor de registrerte i forskningsprosjektet i samsvar med personopplysningsloven §§ 18 og 19.

Dersom det skjer endringer i behandlingen i forhold til de opplysninger som er gitt i søknaden, må dette fremmes i ny konsesjonssøknad. Det presiseres at konsesjonen, i samsvar med søknaden, er tidsbegrenset til **1. juni 2015**.

I medhold av personopplysningsloven § 35, fastsettes i tillegg følgende vilkår for behandlingen:

1. Forsvarets forskningsinstitutt skal oversende Datatilsynet bekreftelse på at de registrerte er informert om behandlingen av personopplysninger i samsvar med personopplysningsloven §§ 18 og 19.

Klageadgang

Dette vedtak kan påklages til Personvernemnda i medhold av forvaltningslovens kapittel VI. Eventuell klage må sendes til Datatilsynet senest tre uker etter mottaket av dette brev.

Med vennlig hilsen

Camilla Nervik
seniorrådgiver

Eirin Oda Lauvset
seniorrådgiver

Kopi til   Personvernombudet ved FFI, Hege Holmgren, hege-felumb.holmgren@ffi.no

